

Дмитро Корчинський

"Це" і "Воно"

Die Metaphysik ist einer Dreck. Man muss der Revolution machen

I

У буржуїв вважається добрим смаком, коли дорогі речі виглядають як дешеві. Разом з тим дуже дбають за нюансами. Знають, скільки коштують шкарпетки в отого, що в цього краватка від Ферре. Навіть годинники з білого золота, щоб були подібні на куплені на базарі. З відстані 25 м (нормальна відстань, якщо набої спорядженні шротом) натовп буржуїв та натовп колгоспників виглядає однаково. Час вимагає, щоб особистість приховувала себе.

Перед тим як утвердитись скрізь, кожна нова історична доба спочатку йде на війну і являється там. Коли хочеш зазирнути в майбутнє, зазирни в очі мертвого солдата. Це не про війну, це про типологію. На межі століть солдат став носити колір бруду і сам став окопним брудом.

До того у червоних формених штанях французької армії ти навіть в строю лишався особистістю. Особистість має маскуватись на війні, а також у суспільстві.

Дев'ятнадцяте століття привнесло в літературу нового персонажа - детектива - людину, що викриває брехню. Внесок двадцятого століття - персонаж розвідника - людини, що бреше. Проте, типологічне важливо не те, що бреше, а те, що маскується. Улюблений персонаж - особистість, яка приховує себе. Улюблений спосіб життя - демократія - безособова диктатура.

У старі часи особистість мала демонструвати себе. Не лише вірність, але і вірність собі, її властивості позначались гербом і підкреслювались золотом. Зброя завжди присутня не для захисту життя, а для захисту гідності. Гідність - це тотожність собі. Тому блазень міг бути присутнім за шляхетським столом, але актор - ні. Актор - це людина, що приміряє особистості, відповідно викликає підозри, щодо наявності власної. Предки здогадувались, що в постійній зміні ролей - щось нечисте.

Герої є, але вони не цікаві суспільній свідомості, вони не стають культовими фігурами. Останнім був Че. Відтоді - лише актори. Або ті, хто поводить себе як актори (як леді Ді).

Якось Бонапарту запропонували відзначити його найздібнішого шпигуна Шульмейстера орденом Почесного легіону. Боні, хоча й не був джентльменом, відповів: "Ліпше грошима".

Це все ознаки фундаментальних моральних змін. Якщо наші предки християни, то хто тоді ми?

II

Наші діди жили в один час з Наполеоном, Тамерланом та Навуходоносором, а ми вже живемо в інший (з НАТО, ЄБРР та ОБСЄ).

Нашим онукам дев'яності здаватимуться прірвою. Вони не повірять, що ми не помітили як перейшли її.

Знахабнілий від безпеки громадянин благополучної країни, крім холестерину в крові має ще й підсвідомість (принаймні так стверджують "віденці", які з неї годуються). Підсвідомість вже відчула зміну стосунків між особистістю і суспільством, яка полягає в тому, що особистість суспільству вже не потрібна. На тому боці прірви ми були потрібні як робітники, солдати, платники податків, споживачі, чиновники, володарі, вчені. Зробивши крок через прірву, ми залишилися в своїх функціях, проте, опинились в підозрі, що виконання їх - це лише форма соціального захисту.

3% населення можуть забезпечувати всіх продуктами сільського господарства, 0,5% - науковці та інженери, чиновників, офіціантів, робітників, поліцейських, набереться ще 20%. Це не означає, що 70% населення не потрібні, це означає, що потрібно лише 30 відсотків тебе.

На тому боці прірви володар був потрібен суспільству у всіх своїх життєвих функціях. Його вранішнє пробудження, одягання і полювання були політичними актами. Найвищі чиновники одержували звання відповідні до побутових потреб володаря (конюші, постільничі тощо).

Нас і сьогодні цікавить адюльтер президента, проте, гумор коханки короля був з найважливіших чинників європейської політики.

Король був потрібен суспільству 24 години на добу, президент потрібен півгодини на тиждень, коли підписує папери і відправляє державні ритуали.

III

Сковорода хотів, щоб на його надгробку було написано: "Світ ловив мене, але не впіймав".

Таємниця нашого часу полягає у тому, що світ нікого не ловить. Ловить прокуратура.

IV

Є країни в яких з кінця сімдесятих нічого не трапляється, мешканці яких насолоджуються небаченим добробутом, спокоєм, стабільністю. Майбутнє гарантоване всім строем суспільства. Громадянин може планувати життя на десятиліття вперед. Такого ще ніколи не мало людство. Якби взяти будь-кого, з будь-якої доби після вигнання з Едему й показати сучасну Бельгію, або Міннесоту, сказав би, що бачить Царствіє Боже.

Проте, вечорами мешканці вирію сідають біля телевізорів і довго споглядають вигадане пекло - фільми про гвалтівників і вбивць, або світлі стрічки про нещастя. Я підозрюю, що душі праведників крізь шпаринки в стіні Едемського саду підглядають за пеклом. Чим бо вони ще мали

займатись у своїй вічності?

Маніхеї підло брешуть, трактуючи життя через війну доброго світла і темного зла. Насправді нас розриває діалектичний конфлікт потрібного з цікавим. І заспокоює гармонійне поєднання неприємного зі шкідливим. По справжньому нас цікавлять лише прояви і пригоди особистості. Відколи подвиги недопустимі - вона проявляється у злочинах.

Ми відчуваємо, що насправді вже не потрібні суспільству. Ми любимо телевізійних злочинців, бо вони мстяться суспільству за нас.

V

Муратов якось розповів цікаву історію. 1950 року він у сімнадцятилітньому віці опинився серед членів бандерівської боївки. Схрон був викопаний неподалік від Станіслава. Була осінь, випав сніг і вийти з-під землі стало неможливо - видавали сліди на снігу. Безвихідь пригнічувала, щоб чимось зайняти себе, люди по декілька разів на день перечищали зброю.

"В один з таких днів, - розповідає він, - сидів я поруч зі здоровенним вуйком з місцевих. Було якось особливо тоскно. І треба ж було мені брякнути:

"Знаєте, вуйку, а Христос був єврей". Відповіді не пролунало. Вуйко дочистив автомат, склав, вставив ріжок, дослав набій до патронника і вистрілив прямо по мені. Слава Богу, поруч були люди, підбили ствол, так, що черга вдарила у стелю. Вуйка притисли до стіни. Дячок-уніат, який був серед нас, сказав: "Заспокойтеся, Христос, безумовно, не єврей. Так, з єврейської родини ..."

"Потім, - каже Муратов, - я ввійшов в моду як популярний оповідач біблейських оповідей. Відчував себе Левієм Матвієм. Розповідав все, що пам'ятав з Євангелій, Діянь апостолів. Для місцевих це було відкриттям. Двісті років свого панування в цих місцях греко-католицька церква не заохочувала читання Біблії".

Втім, всі ортодоксальні церкви, приховували Святе письмо. Всупереч поширеній думці атеїзм продукується не вивченням природи, а вивченням Біблії. В ній занадто багато правди. Вона спокушає. Клерикали це завжди підозрювали. В ієзуїтських колегіумах та університетах впирали на фізику та філологію, відколи вже не спрацьовували традиція та обряд.

Істина лежить за стіною, яку треба подолати. Стіна свідчить про присутність істини. Відсутність перешкоди унеможливорює досягнення. Вирій перебуває за бар'єром смерті, яка має бути виконана як вчинок. Або одержана через страждання. Якщо смерть недбала, то за нею пекло, - не істина. Думка є істиною, коли форма її висловлення вражає. Святе письмо відкриває істину лише тоді, коли між ним і мною пролягає мовний або політичний бар'єр, який має бути зламаный. Тому латинська Біблія є істиною для всіх, а німецька, хіба що для французів. Нерозбавлена Біблія - небезпечна. Кожну сторінку священного тексту треба розчиняти в тисячі світських сторінок.

У Біблії багато що бентежить. І те, що нас бентежить, свідчить про зміну культурного архетипу. Вважають, що двадцяте століття

- час великих змін. Наївні! Ці зміни грандіозні.

Сам Бог змінився настільки, що зараз більше нагадує дао. Нам вже незручно, що Бог поводить себе як особистість. Внутрішньо ми вже зрадили Близькому Сходу заради Далекого. Раніше те, що Бог поводить себе як особистість та перебуває з кожним в міжособистісних стосунках, здавалося незручним лише видатним особистостям. "Чистий розум, що не має кордонів - є саме божество" - писав Регель в "Житті Ісуса", якого трактував по маніхейські.

Сьогодні божественна особистість заважає всім.

"Бог - є любов" - казав Христос і це була революційна думка. Сьогодні це вже не думка. Технологіями любові просякнута суспільство. Любов підступає до горла і вже трохи нудить. Тотальний Карнегі і "Практика сексу" там, куди він не дістався. Гуманна система устійливіша за жорстоку. Особистість, щоб не заважала, не треба пригнічувати, її треба розчинити. Гуманний розчин триваліший за прес жорстокості. Сьогодні революція полягає в тому, що наш Бог - особистість.

VI

На початку століття душею маленької людини займались Чехов у Росії та Фрейд у Відні. Фрейд вказав на те, що до багатьох душевних рухів не варто ставитись з містичним жахом, обоженням, чи чехівським замилюванням. Природа багатьох проблем чисто фізіологічна, до їх вирішення потрібно підходити не з естетичним критерієм, а з клізмою. Чехівська маленька людина складається з едіпового комплексу простатиту та підсвідомого страху кастрації.

Найчастіше те, що ми сприймаємо за прояви нашої волі, є лише проявами суспільної інерції, або роботою рефлексів. Себто, тут людина не проявляється як особистість.

Моя думка про квадрат гіпотенузи нічим не відрізняється від його думки про суму квадратів катетів, отже і в цій думці я не виступаю як особистість, як осібне. Як особистість в цій думці виступає лише Піфагор, міфічна істота. Це - насторожує. Чи не міфологізуємо ми особистість?

І дійсно, якщо особистість визначається лише спрямуванням рефлексії, то рефлексія спрямована в порожнечу. Якщо у нас не одна душа на всіх, то чим моя душа після смерті відрізняється від твоєї? Мова, вся здатність спілкування, культура взагалі, ґрунтуються на однаковостях. На тому, що більшість подразників викликають у різних людей подібні реакції.

Людей систематизують за фізичними типами яких небагато. Іще менше психологічних типів. Можна типологізувати за будь-якими характеристиками і завжди таблиця не буде великою. Може бути багато варіантів сполучень, проте, все одно сьогодні живуть десятки тисяч таких самих як ти. Коли-небудь опинившись в пеклі, ти займеш своє місце у величезному натовпі тебе. Тоді ти нарешті втратиш будь-які ілюзії стосовно власної Індивідуальності. І це буде перша з приготованих для тебе тортур. Антична амфора витончено красива. Проте, амфори не експонують в музеях,

їх мільйони. Радіють, коли їх знаходять, бо за їх допомогою можна датувати все те сміття, яке знаходиться з ними в одному археологічному шарі і яке, на відміну від них, є цінністю безвідносно до інших артефактів. Потворні ліплені баняки присутні у музейних вітринах замість амфор. І це насторожує.

Невже убогим приготоване Царствіє Небесне, а нас не візьмуть?

Наївні вважають, що достатньо народитися, для того, щоб одержати безсмертну душу. Проте, жорстоке середньовічне уявлення мало рацію. Більшість людей позбавлені душі і є лише знаряддями, що говорять. Душа надається разом зі шляхетством (у формі герба, чи громадянства міста-держави). Від такої людини очікуються особливі якості, особлива готовність, особливі зацікавлення. Душа є ознакою готовності до подвигу і проявляється лише в подвигах. Подвиг - заперечення суспільної інерції. Це та унікальність, особність, яка є коренем слова і суттю явища.

"Господи, якщо вони такі як я, то навіщо мене так багато?" - здивувався колись Юрко Топчій, споглядаючи всіх тих людей, які нахабно бажали нюхати той бузок, який шляхетно мали намір нюхати ми.

VII

Проте є проблеми карколомніші за співвідношення особистості з іншими. Це стосунки особистості з тілом, а також з багатьма тілами, адже спільнота, нація, культура часом більше відповідають нашому уявленню про особистість, ніж члени спільноти, ніж нележні до нації, ніж носії культури. У стані бойового стресу адреналін вприскується в кров, обрїй звужується, змінюються всі відчуття у тому числі сприйняття кольорів, уповільнюється внутрішній годинник, змінюється мислення і рефлексії. Особистість змінюється. Коли стрес минає, людина, зазвичай, не пам'ятає, що відбувалося.

Навички, які набуваються в звичайному, "побутовому" стані - не працюють в стані "адреналіновому". Скажімо, всі методики відпрацювання бойового стріляння зводяться до того, що учень повинен бути переляканий до смерті і тільки так навчатися.

Прийоми для стресового стану мають набуватися у стресовому стані.

Існує ряд інших станів в яких відбувається зміна особистості. Такими є високі стани, в яких тільки і можливе сприйняття та створення мистецтва.

Часто сидячи на концерті симфонічної музики, ми довго не можемо "налаштуватись" на її сприйняття. Проте, Іноді до глибини душі буваєш вражений мелодією, яку випадково почувеш у виконанні скрипаля-жебракера у підземному переході. Душа спонтанно набула високого стану і забриніла. Саме цей дивовижний факт розірваності душі турбував великого Сальєрі, коли він підсипав отруту одному автору і виконавцю популярних мелодій.

Брудна потвора в побуті може творити чудеса в музиці. Одне одному не заважає.

Для будь-якої людини, з досвідом великих переживань, беззаперечним є те, що я у високому стані більше подібний на тебе у високому стані, ніж на себе

у побутовому. Ця подібність і неподібність настільки вражають, що доцільно говорити про наявність різних особистостей в одному тілі. Тіло - це коробка для особистостей, які сплять, і бодрствує завжди лише одна.

Побутова людина, адреналінова людина, натхненна людина, закохана людина, депресивна людина, а також безліч бісів становлять спільноту всередині тіла. Всі вони здогадуються і пам'ятають один про одного, як члени спільноти. Цікаво, яка з них потрапить до вирію, після того як коробка зламається?

VIII

Людина постійно опиняється в тій, чи іншій спільноті, або в кількох одночасно. Дворова футбольна команда, гурток хорového співу, товариство з обмеженою відповідальністю, сім'я, тощо. Проте, існують актуалізовані спільноти, члени яких гостро переживають свою приналежність. Такими є секти, деякі організовані злочинні групи, іноді мистецькі об'єднання, революційні організації на початковому етапі свого існування, подекуди наукові школи, нації в умовах війни, тощо.

Розповідають, що Кіссінджер, якимось виступаючи в кнесеті сказав: "По-перше, я - американець, по-друге я - держсекретар Сполучених Штатів і лише по-третє я - єврей". На що Голда Меєр попросила його не забувати, що в Ізраїлі читають справа наліво. На відміну від Кіссінджера, вона належала до актуалізованої спільноти.

Про особистість ми достеменно знаємо лише те, що вона суб'єкт. Це означає, що думки та чуття здогадаються про те, що вони комусь належать. Будь-яка людина, яка актуалізувала себе в спільноті, безумовно, переживала спільні почуття, спільний страх, спільний гнів, захват, екстаз. І ці спільні почуття були незрівнянно сильніші за пережиті на самоті.

Для людини з досвідом психологічного прикордоння беззаперечним є те, що окрім "я" суб'єктом почуттів буває "ми".

Ті, хто багато та результативно мислив, знають, що, насправді ідеї народжуються не в головах, ідеї народжуються між головами. А поезія між серцями.

Існує психіка спільноти. Доводилося спостерігати, як однакові страхи, чи ейфорія охоплювали членів актуалізованої спільноти роз'єднаних сотнями кілометрів.

Є характер спільноти і він проступає у вчинках і виразі облич належних до спільноти, і в інші часи зовсім не подібних один до одного людей.

Є доля спільноти. За нашими спостереженнями середній вік спільноти - сім років. Далі відбувається розпад і на рештках може виникнути нова спільнота, щодо якої спадковість часто сприймають за тотожність. Абревіатури переживають явища.

В рідких випадках доля спільнот становить культурний чи субкультурний архетип. Все це дає підстави уявляти актуалізовану спільноту як Інтегровану особистість.

Окрім людини та Бога існують інші особистості - спільноти, можливо, культури. Це доцільно тримати в пам'яті з двох причин. По-перше, для того, щоб не обманюватися стосовно свого справжнього місця в ієрархії особистостей. По-друге, для того, щоб не мати ілюзій щодо суду Божого, позаяк цей суд визнає кругову поруку.

Більшість наших уявлень про гідне і прекрасне походить з феодалізму. Наші мрії мають феодальну природу. "Вперед, до перемоги феодалізму!" - справжнє, неусвідомлене гасло будь-якої революції. Феодалізм - це вища стадія анархізму і його логічне завершення.

Проте, це стосується не тільки нас. Бог веде себе як феодальний володар. Він судить згідно принципу кругової поруки. Він судить інтегровану особистість і ми несемо колективну відповідальність. Все, що відбувається в світі - прямо стосується тебе. Відповідно ти маєш право на все і маєш за все відповідати.

Бог - феодальний володар, ти - селянин в селянській спільноті.

Mit gefangen, mit gehangen.

Мені приємно повідомити лохам, що Царство Небесне влаштоване за зразком Парижа 1793 року. Тоді радою комуни були прийняті критерії підозрілості.

Один з пунктів такий: підозрілими вважати тих, хто, не здійснивши нічого проти свободи, не зробив нічого для неї.

Тоді теж багато хто вважав, що вся ця революція їх не обходить. І от стоїть перед революційною трійкою такий суб'єкт і "лєпечет", що ні в чому не винен. "А що ти зробив для свободи?"

"Я ні в чому не винен" - ще встигає він промичати перед тим, як з висоти 2,7 м лезо впаде йому на шию.

І ось душа його вже на небесах. І, не встигнувши отямитись, він раптом знову бачить перед собою трійку: Архангел Гавриїл, Архангел Михаїл та Архангел Рафаїл. "А що ти зробив для свободи?" - чує він громовий голос. "Як, і тут те саме?" - волає він. "Авжеж, сонечко. Залазь, брате, на пательню".

IX

Особистість - це метафора. Як будь-яку іншу істину, її можна побачити лише краєм ока. Особистість поводить себе як спільнота, і лише спільнота вповні відповідає нашим уявленням за особистість.

Ці сумніви доречні і ми обгрунтовано можемо легковажити особистістю деякий час. До того, як пан повернеться. А він повернеться і коли ми почуємо його тверду ходу за дверима і брязкіт шпор, ілюзія, що особистість лише метафора, миттєво зникне і ми впадемо перед особистістю на коліна іще до того, як вона виб'є замок і увійде до нас, у кімнату для челяді, де ми проживаємо життя.

X

Послухати Нагірну проповідь у виконанні Спасителя, або почути Слово, яке було на початку і в ньому було життя. Не думаю, щоб воно було нецензурне,

як можна було б уявити, згадавши, що сьогодні ми зачинаємо життя у трохи непристойний спосіб.

Проте, найцікавіше було б підглядіти той момент, коли людина здійснила свою першу, найграндіознішу до сьогодні, найбільш руйнівну революцію - протиставила себе природі і вперше нав'язала їй себе. Хоча, можливо, все було навпаки - нам просто дали копняка.

В печатках існувало лише дві речі - природа та тотальна діалектика.

Невідомо, як виглядала та мить, коли із приреченості на протиставлення, природа утворила собі дзеркало в людському розумі. Можливо, це був спалах світла і гримів грім. Як вибух. Втім, до вибухів дійшло значно пізніше, коли віднайшли революцію - тротиловий еквівалент метафізики. Це ж перше розділення, як і всі великі події, відбулося підступно тихо, так, що волосаті слони і мавпи нічого не помітили. Гола, майже позбавлена вроджених рефлексів та інстинктів істота із затонким у задній частині черепом піднялася над природою (мабуть щось підпалила).

Ті, хто задовго до мене конструював свої міфології в інтересах панівних класів, усі вони прагнули уявити момент великого розділення.

Вони гостро відчували його як виклик, як ляпас прекрасному, як первісну зраду.

Характерна риса людини та, що вона творець потворного.

Нежива природа не буває потворною. Також не буває потворних рослин. Навіть після їхньої смерті. Більшість тварин красиві. Огидні лише їхні трупи.

Люди бувають красивими рідко. Більшість продуктів їхньої праці та життєдіяльності потворні. Вони єдині, хто продукують сміття. Саме через цю якість, а не через пласкі нігті, Платон мав би давати визначення людині.

Брудний кінік Діоген не знав би тоді що заперечити. Людина - це істота, що смітить. В океані прекрасного людина збудувала собі острівці зі сміття.

Мислять - значить сміять. Саме тому Прометея прикували до скелі й найпрекрасніший птах рвав його печінку.

Опанування вогнем та деякими ремеслами греки вважали ключовими ознаками розділення.

П'ятикнижжя трактує розрив, як гріхопадіння й вигнання з раю. Це сталося з набуттям етичних уявлень. Тобто, з появою першого загального уявлення щодо стосунків у спільноті, а, відповідно, і стосунків з Богом всупереч інстинктові. Розділення зродило свідомість.

Честертон вважає, що розрив відбувся, коли людина раптом замилювалася твариною і намалювала її.

Нав'язавши себе природі, людина почала творити другу природу - суспільство, технології, економіку, мистецтво.

Наша цивілізація вповні перетворилася на другу природу тоді, коли особистість перестала відігравати в ній провідну роль. Людина все ще необхідна, проте вже не в тих проявах, де вона є особистістю.

Стало можливим говорити про саморозвиток цивілізації, при якому людина присутня, як свого часу вона була присутня на краю великого льодовика.

Сенс майбутнього - повстання особистості проти другої природи. Мова не про знищення ватерклозетів. Адже в повстанні проти першої природи не були знищені зірки та сила тяжіння. Мова про те, що свавільна особистість має лишитися джерелом власної долі. Влада, якою не можна зловживати - не є владою.

Ханська ставка буде влаштована посеред силіконової долини. Там буде поставлена юрта і прив'язані верблюди. Ми нав'яжемо себе як завжди: спочатку це буде агресивне жебрацтво, згодом ми будемо розбійники, а вже по тому князі.

Всі попередні революції мали в тому числі якийсь раціональний сенс. Оптимізувати суспільство, привести надбудову у відповідність до базису, тощо.

Революція, що гряде, буде чистим екзистенціальним насильством. Вона не матиме жодного сенсу для суспільства.

Ми не потрібні цивілізації, як колись конкістадори не були потрібні індіанцям. Проте конкістадори палко любили індіанців і їхнє золото. Як ми зараз любимо мікропроцесори.

Незабаром одномірні зі здивуванням переконаються, що інформаційне суспільство - це феодальне суспільство.

XI

Від дня поселення в Едемському садочку, людина жила в активному світі. Світ випробовував людину і кидав їй виклики. Бути гідним - означало гідно реагувати. Праведник - це той, хто зберігає душевний спокій і віру в обличчі буремного диявола.

Сьогодні людина живе в пасивному світі, який не викликає і не випробовує.

Гідність вже не може бути визначена через реакції. Відтепер праведник провокує. Він має зійти зі скелі в море. Не будуйте фортець - культивуйте коней. Вам не доведеться оборонятися, ніхто не прийде.

Диявол вчиться, янголи еволюціонують. У жорстокому і брудному світі минулого янгол являвся як образ неземної краси і потойбічного нереального світла. Сьогодні такі образи досягаються комп'ютерною обробкою кадру, лазерною світлотехнікою, успіхами матеріалознавства. Тому з недавнього часу янголи являються в подертих камуфляжах.

У Хайфі на схилах міститься центральна квартира бахаїтів. Це кілька споруд і парк побудовані без найменшої похибки, без тріщинки, без порошокинки.

Травичка до травички. Ніби пластмасові гілочки та листочки на деревах, абсолютно чисті поверхні. Підібрані за розміром дрібні камінці на доріжках.

Я не уявляю, скільки людей щоденно дбають за цим видовищем без недоліків, без випадковостей, без огріх. Чи нудило Вас коли-небудь від солодких картин зі "Сторожової Вежі"? Це та сама естетика.

Певно для людини з дев'ятнадцятого століття ця бахаїстська оаза могла б бути доказом того, що вирій існує. Проте, ми, люди з-за телевізора, швидше в

юдейській пустелі знайдемо присутність божественного. Коротше, коли зустрінете янгола, не подумайте, що це неголений вбивця.

ХІІ

Раніше диявол був жахливий, чи спокусливий. Тепер він раціональний. Це основна його риса. Нечиста сила оселяється на цвинтарях, бо там досконала стабільність.

На початку індустріальної доби революція мала два шляхи: кидати дерев'яні черевики у вузли машин, чи створювати профспілку. Пролетарська революція була неможлива без індустріалізації, а новий феодалізм неможливий без глобалізації.

Необхідно із застереженням ставитися до екологічних та ностальгійних концепцій. В Інтернеті утримується не менше Бога, ніж у стайні. Історія рухається не за законами Історії, а за законами античного театру. Це стосується побудови сюжету і зміни картин. А коли сюжет вичерпано, стосунки персонажів заведені в глухий кут, коли репліки починають повторюватися, а будь-який варіант фіналу виглядатиме безглуздо, тоді зверху на мотузках спускають "бога з машини". Він вирішує нерозрешиме і поясняє глядачам мораль вистави. Він змітає зі сцени набридлих персонажів і дає знак хору співати фінал. І наступного дня починається нова п'єса.

РЕВОЛЮЦІЯ ОТ КУТЮР

I

Ми думали, що це революція, тому ми стали революціонерами. А це лише грали „Сім-сорок". П'яний гвалт, а не революція, це був гріль-бар, а не фортеця. У підвалі сидять кільканадцять революціонерів і ображаються. На кого? На революцію?

Ви пішли на жертви, щоб взяти Бастилію? Її зруйновано двісті років тому. Ви свистіли, а вони не танцювали? Ви співали сумних пісень, а вони не плакали?

Як генерали готуються до минулих війн, так революціонери до минулих революцій. Чого ви очікували? Повстання мас? Наступу москалів? Але сенс минулого в тому, що його вже не буде. Те, що ситуація перестала вкладатися в наші уявлення, в т.ч. у ваші нудотні уявлення про революцію, те, що ви перестали мати передчуття, свідчить не про закінчення революції, а, нарешті, про її можливість для вас. От тільки зараз вона і починається.

Революція як повалення, тільки тоді є такою, коли перевертає, перш за все, дотихчасові уявлення про революцію. „Минулого не буде!" - говорить вона. Ось її жах! Все тепле і зручне гніздиться в минулому, а майбутнє дивиться холодними очима, там гуляють протяги і нежить. Революціонер є першим, хто одержує від неї в зуби. Вона завжди не така, як він мріяв під час сеансів

підліткової мастурбації. Християнство перемогло не Сатану і збудувало не Царствіє Божіє. Перемога пролетарської революції зовсім не означала перемоги пролетаріату. Французькі революціонери хотіли одягтися в тогу, але французьку революцію не вдалося накрити тогою.

"Ми стільки боролись, - чути з підвалу, - революція закінчилась, у нас нема ні грошей, ні квартир, у гробаних бариг, у бригадних шістьорок, які не відрізняють АКСУ від УЗРГМа, - є, а в нас нема". З революції неможливо мати прибутку, бо вона - розтрата. Вона не годує своїх adeptів. Вона не годує маси. Ставити питання, що дасть революція народу - безглуздо. Революція сама по собі є благо, безсенсово очікувати блага після неї, - Немає революційної ситуації? - Вона в наших серцях. - Москалі на нас не йдуть? - Ну так ми до них підемо. - Народ не хоче звільнитися? - Ну так ми не будемо його звільняти.

У тій мірі, в якій ми належимо старим уявленням, у тій мірі ми слабкі. Власним уявленням і уявленням про нас. Ми програємо, коли ми „ліві" чи „праві", коли ми „консерватори" чи „радикали", зрештою: навіть тоді, коли ми революціонери. Ми слабкі, коли нам подобаються їхні ресторани, їхні речі, їхні схеми, а особливо, коли ми подобаємося їм.

II

Є дві сфери, які впливають на потік життя, але стоять над ним - науково-технічний прогрес і глобальні фінансові закономірності. Вони, як грандіозні природні катаклізми, які трапляються, але завжди лишаються поза свідомістю в її розмірковуваннях про закономірності власної долі. Науково-технічний прогрес щоразу здійснює постановку нових ввідних щодо кожної чергової історичної ситуації, що розігрується. І якщо ми розглядаємо сенс всього цього безобразя саме в естетичних осягненнях зіткнень, якщо в сценографії шукаємо вищого, то мусимо визнати, що темпи науково-технічного розвитку трохи дратують. Можна терпіти, коли правила змінюються для кожної нової партії, але коли вони змінюються по ходу партії - кульмінація неможлива. Хтось робить історію, хтось робить науку, і вони один одному заважають.

Революція має два шляхи: або будується суспільство, зорієнтоване на виробництво досягнень замість виробництва товарів, або ми влаштуємо смуту, яка унеможливило концентрацію зусиль та ресурсів на науці та технології. Не зрозуміло, який шлях є більш кривавим, втім, основні наукові школи в світі досі тримаються на настільки невеликій кількості людей, що усунення (або добровільна відмова) кількох тисяч негайно загальмувала б науковий прогрес, а можливо призвела б до животворної деградації. В зв'язку з фактичним розташуванням наукових центрів боротьба проти імперіалізму одночасно є боротьбою проти темпів науково-технічного прогресу.

Перший шлях намагаються реалізувати в розвинених країнах, але повний перехід до нього, навіть в Америці та Японії, буде вимагати революційних змін і призведе до великих потрясінь. Другий шлях примушує частіше битися

серце екзистанта: невже тачанки ще полетять по степу?

За всім комплексом ознак кінець дев'ятнадцятого століття більше відрізняється від його початку, ніж кінець від початку двадцятого. Це вказує на уповільнення темпів науково-технічного прогресу.

III

Економіка - це з'їздив до Туреччини, привіз, продав, киданув, заробив. Але коли це емісія цінних паперів європейського банку, то це не економіка, а містика. Чим вище в сфері фінансових операцій, тим більше макабру. Гра на дрібних нюансах тисячів правил, на стосунках і дозволах ймовірно має якесь відношення до виробництва, але в цілому самодостатня і прибуток береться з повітря. Юридичні наслідки первісних домовленостей і компромісів, на яких тримається суспільство, настільки розгалужені та чисельні, настільки далеко заводять, що цілком дають можливість говорити про відчуженість плодів від коріння.

Визиск існує як самостійний суб'єкт і невиразні обличчя визискувачів присутні як щось випадкове на його тлі. Двадцять захованих у шухляді доларів є реальною цінністю. Вся доларова маса в світі є умовністю, щодо якої навіть уявити неможливо, що вона буде використана як купівельний засіб. Гроші в своїй масі виконують яку завгодно функцію, тільки не функцію грошей.

Римській світ тримався на легіонах, цей - на цінних паперах, а з розвитком обчислювальної техніки „папери" втрачають навіть свою фізичну суть паперу. Свою ідеальну суть вони втратили ще раніше. Вони означали фізичний капітал так давно, що це вже стало неправдою. Банки приховують і обертають порожнечу. Продукування порожнечі не менш необхідне світовому господарству, ніж виробництво енергоносіїв.

Панування відчужених форм визначає сьогодні. Форми, які марно і непотрібно осягнути, в них треба орієнтуватись. Юрист - жалюгідне створіння, жрець порожнечі, людина, що „орієнтується", сьогодні стоїть над князями, над вождями і судить переповненість життям. Так що лише серед упосліджених кримінальників шукаєш майбутнього, в картинках їх нездалих татувань-одкровенень, в їхніх зрадливих очицях - зорю нового дня.

Коли тобі скажуть: „Це філософ", - запитай, по якій статті він сидів? Коли скажуть: „Це поет", - запитай, де він воював? Це не означає, що вартує лише тюремна мудрість, лише поетика війни. Але ЩО може знати про субстанцію людина, яка жодного разу не порушувала кримінального кодексу? ЯК відчутти глибини кохання, не ховаючись від мінометного обстрілу?

Рефлексії попередників відчужені. Осягнути їх можливо лише в одному місці - в прикордонні.

Юрист і оператор ЕОМ - „кто бил нікем, тот стал повсюду". Шпенглер помер, не погравшись на комп'ютері - який символ не було обіграно! Щоб там не казали про термоядерний синтез, символом часу є три речі: комп'ютер, кредитна картка та кримінальний кодекс. Ними форми

відчуження відчужують людину. В системі людина присутня як кількість.

Спільнота непотрібна. Наявність видатних якостей небезпечна.

Подальша революція - це революція спільнот. І перед нею два шляхи:

-знищення суспільної машини та її атрибутів;

-знищення суспільної машини та витворення спільноти осягнення.

Спільноти, яка технічні засоби відчуження зможе перетравити в засоби інтеграції.

Націю народжує влучний постріл. Причини процвітання Америки марно шукати в її податковому законодавстві, їх треба шукати в потаємних джерелах життя, коротше, біс його знає, де їх шукати. Архетип культури не може бути висловлений дискурсивно. Це стрибок. Перестрибування через нагромадження форм відчуження, через суспільну машину.

Суспільна машина була винайдена до перших машин. Вона працює так само. Так само необхідна і так само дратує. Відчужені форми, адміністративні та фінансові механізми самодостатні і тяжіють. В революції їм протистоїть бажання взяти участь в історії, це естетське бажання. Бажання очолити історію, стрибнути.

Час від часу народжується екзистант, який ставить перед собою питання: чому тут все визначають оці жирні борови в камізелях, якісь механізми, а, наприклад, не я? Безумовно, архетип - це заперечення.

Технологічний прогрес вже не революція, а інерція. Придушення технологічної контрреволюції може бути здійснене або як антитехнологічна революція, або як революція спільнот.

Суспільство мусить бути підірване спільнотами. Спільнота - це не форма організації, це екзистенція, напружене буття. Спільнота - завжди в якійсь мірі інтегрована особистість. Революція має полягати в тому, щоб вона стала цим ПЕРШ ЗА ВСЕ. Інтегрована особистість зможе подолати технологічний прогрес як відчужену форму, і, нарешті, включити його в себе. Так, окрема особистість може подолати відчуження або через знищення, або через осягнення. Мова йде про актуалізацію спільнотного. Про народження спільноти з більшим рівнем інтеграції. Це призведе до знищення багатьох відчужених форм, до знищення відчуженості небагатьох форм, до зруйнування суспільної машини в цілому, позаяк суспільна машина руйнує спільноти.

Орган формується функцією, спільнота формується революційною боротьбою. Спільноти передували суспільству і, після його постановня, перебували з ним у складних стосунках взаємозродження та взаємознищення. Ці колізії найзручніше можуть бути простежені на прикладах європейських революцій і подіях, що наслідували їм. Нації, що постали в європейських революціях, були спільнотами нової якості, але і нова міра відчуження суспільних форм протистояла їм. Нова якість означала те, що нації являли собою універсальні спільноти. Екзистант протистоїть суспільній машині. Яка спільнота зламає форми відчуження?

IV

У школах та вузах нас через силу натоптували вишуканою теорією революції, написаною визначними революційними практиками. Ніхто нічому не навчився. Знання мусять бути таємними саме для того, щоб заволодівати масами.

Одним з центральних понять було поняття про „революційну ситуацію”. Малося на увазі, що революція відбувається у відповідь. Наша революція здійсниться в умовах контрреволюційної ситуації. Революція, що гряде, - не відповідь, а закид. Ця революція спонукається чисто ідеальними причинами, абстракціями і ностальгією, інших підстав вона не має. Вона „от кутюр” саме в сенсі своєї непрактичності.

Нашою зброєю заповнені книжкові шафи. Книжки - це міни, підкладені під майбутні покоління. Коли кажуть „духовність” - уявляють волошки, а це пожежі. Пріоритет духовного - це безпредел. Бог його знає, куди заведуть ідеаліста його абстракції, а заводять зазвичай у радикальне заперечення. У відмову. Абстракції агресивні.

Поважають християнство і моляться, але навіть священник не витримає довгого спілкування зі справжнім християнином (це обігрував Вольтер). Інтелігенти першої половини століття, які толерували Ніцше, волали, як недорізані свині, коли залізні колони ніцшеанців входили в їхні палаючі міста. А що їм казав Заратустра? Вбивають і з побутових причин, але війни розв'язують заради абстракцій. Коли говорите за духовність, втягуйте голову в плечі. Будь-яка філософія закінчується Хімією.

РЕВОЛЮЦІЯ СПІЛЬНОТ

Коли в 1240 році наші предки на верблюдах приїхали під Київ, вони не здогадувались, що потім виникне ЮНЕСКО і буде відзначати тисячоліття Чингісхана.

Нащадки тих, хто вижив, з розумінням ставляться до історичної місії Темучжина.

Вони знову готові бути жертвами. Орда - це найбільш раціональний спосіб організації життя - казав Темучжин. І ми почули його. „Потаємне сказання” ховає істину про нас. Шукайте!

Історія завжди була історією протистояння спільнот відчуженим суспільним формам (змовники та сектанти боролися з державою з метою самим стати державою). Але сьогодні це протистояння складає останній сенс історії. На черзі революція СПІЛЬНОТ.

Мають місце інфантильні сподівання, що якимось там воно влаштується, все стане нормально, демократично, ліберальне. Проте гряде Велика Смута. Не відчувати цього можуть лише онуки тих, хто вийшов з Освенціму.

Співвітчизник повірить у Страшний суд тільки тоді, коли янголи Божі прикладами виб'ють йому двері. Це буде скоро. Ми мусимо втекти в спільноту.

Сенс революції в тому, що особистість намагається взяти своє в житті. Авторитет хоче визначати більше, ніж суспільні механізми. Суспільні механізми антиавторитарні. Яскрава особистість не має шансів стати головою правління галузевого банку або прем'єр-міністром, але має дуже багато шансів сісти в тюрму.

Інтерес спільноти завжди протистоїть інтересам більшості. Більшості потрібна стабільність. Спільноті потрібна смута. Будь-яка спільнота - це злочинна група, а в початках будь-якої культури заховано злочин (бо культура - це розгорнута в часі спільнота: Греція виросла з корабельної команди, елліністичний світ з однієї армії, Західна Європа - з банди, а західний Світ - з ложі).

Людина - завузько. Культура - зашироко. Насправді суб'єктом є спільнота. Людина - це орган сприйняття і орган дії, а сприймає і діє спільнота. Спільнота розкладається невдовзі після перемоги, вмирають її органи, відчужуються форми якими вона організувала інших. Суспільству не залишається сенсу крім підтримання стабільності. Спогад і медитація на тему цієї переможної спільноти і є культура.

Суспільство завжди репресивне. Не репресії забезпечують стабільність, стабільність сама відрізає голови високим. Досконала стабільність - на цвинтарі.

Репресивний апарат Сталіна був менший за брежнєвський, і на порядок менший, ніж зараз. Десяток есесівців тримали в покорі багатотисячні концтабори. В'язні самі підтримували порядок в бараках, охороняли себе самі, наглядали на роботах і добровільно йшли до газових камер. Так функціонує суспільство. Не електромлини перемелюють кістки репресованим, а відчужені форми.

В жилах культури циркулює кров, яка повиливалася з трупів адептів. Ми і після перемоги залишимося в підвалах. Раз на місяць ми будемо робити наскоки на Кабмін або на райспоживкооперацію, щоб перекидати там меблі, палити папери, ставити Голову Нацбанку обличчям до стіни і суворо запитувати: „Почему ж ти, сука, в танке не сгорел?" Спільнота мусить спілкуватися з більшістю через полюддя. Полюддя - єдино можлива форма оподаткування без посередництва бюрократії, без продукування відчужених форм. „І не врятує нечестя нечестивого".

Ми будемо прикрашати міста не будівлями, а руїнами. Мікельанджело вчить нас знищувати зайве. Міські ансамблі виграють, звільнившись від новобудов. Лупиніс якось доречно зауважив, що найбільш деструктивним елементом є ті, хто все ще працює. Вони найбільше заважають всім іншим, вони загрожують рівновазі своїми вічними вимогами зарплати, підтримання виробництва, людського ставлення тощо. Тенденції, які завтра опанують Світом, сьогодні панують в Україні.

Сила полягає в досягненні переваги естетичного над етичним, в розширенні місця мистецтва, в тому, щоб не працювати, а грати. Необхідно уникати роботи. Необхідно робити тільки те, що цікаво - грати. Не пахати землю, а йти з товаром в Персію. В базові для нас часи ті, хто за допомогою війни ухилялися від роботи, йшли в бій у святковому одязі. Вони святкували. І це ставлення збереглося у віках. Бенкетами називав Шевченко Action direct гайдамаків.

Шляхетна людина не робить нецікавого. Не працювати, а організовувати виробництво, не торгувати, а регулювати ринкові стосунки (адже „добре слово і пістолет завжди ліпше, ніж просто добре слово“). Не рахувати, а винаходити комп'ютер. При відсутності організаційних, наукових чи мистецьких здібностей, треба жити по-християнськи - жебрацтвом та грабунком.

За епохою накопичення гряде епоха витрат. Солідарність замість конституції, авторитет замість бюрократії. Справедливість замість кримінального кодексу.

Наші діти будуть бійцями. Князями та вождями, а не брокерами. В чеченських передгір'ях та київських підвалах народжується новий світ.

Кілька сот чоловік чекають його.

Рейганівська кампанія „боротьби з мафією“ плавно перетекла в Клінтонівський Хепенінг „Боротьба з міжнародним тероризмом“. Це означає, що в свідомості чиновників, уже починаючи з епохи Рейгана, загроза ядерної війни була витіснена передчуттям загрози революції спільнот.

Чому Дух Святий міг зійти на дванадцять і не міг зійти на одного? Тому що стосунки та відношення складають вищу особистість, здатну до осягнення. І зосереджене споглядання. Жертви тяжіють. Час І відстані не важливі. Трупі наших товаришів лежать з нами в одній постелі. Коли ми ходимо - ми ходимо по могилах. Ув'язнених катують в сусідній кімнаті. Єдине виправдання - боротьба. Коли ви не боретесь, ви відпочиваєте на трупах.

Уявіть, що сьогодні виникне секта, яка піде в радикальне заперечення. Яка в категоричній формі відмовиться визнавати наші закони і зруйнує сімейні цінності, яка проголосить необхідність повалення наших суспільних інститутів і відмовиться дотримуватись навіть правил дорожнього руху. Яка захоче знищити всі культурні досягнення, а за символ обере собі шибеницю.

Але ж такими були християни перших століть. Вони побудували глибокі підстави Світу, якому належимо ми.

Щоб там не казали протестанти, посередники потрібні. Це ті, хто ходить в прикордонні. В прикордонні торкаємось Духа Святого. Церква є посередником між мною і Богом, коли виконує функцію полкового капелана.

Коли вона виконує функцію сільського батюшки - вона є стіною. Сенс спільноти в цьому посередництві. Наші хлопці сьогодні подібні на бомжів.

Саме так виглядали апостоли.

Сенс спільноти в посередництві та продукуванні культури. Продукування культури - це продукування станів. Історія спільнот - це закріплення контексту.

Існують вроджені стани і винайдені стани: романтичне кохання, ностальгія, ностальгія за прикордонням (романтизм), археологічне споглядання, стан бунту, тощо. Культура складається з винайдених станів, контексту та помилкових теорій. Суть прогресу в тому, що до знахідок і відкриттів призводять помилкові теорії. Всі теорії помилкові. Розум оперує помилками та неточностями. Істина ходить шляхами, прокладеними помилками та брехнею. Багатьма шляхами. Обґрунтування в формі. Думка є істиною, коли форма її висловлення вражає.

Від захисту прав людини радикальна західна думка крокнула до захисту прав тварин. Зелені захищають права копалин. Ми ж захищаємо права Духа Святого і материнські права Матері Божої.

Сенс спливає. В цьому його природа. Коли висловлюють сенс, завжди мають на увазі інше: Кажуть сенс в досягненні мудрості, або сенс в просвітлінні, сенс в одержанні найбільшого задоволення, сенс в осягненні, сенс у відповідності вимогам релігії, сенс в наближенні до Бога, сенс в боротьбі, сенс в забезпеченні життя майбутніх поколінь, сенс відсутній. Все це вірно в тій мірі, в якій менше ніж ніщо більше над усе! А, насправді, сенс життя в подвигах і створенні для них художнього контексту. Сенс іманентний спільноті, а не людині. Тому сенс завжди НАД людиною.

Завершилась велична епоха. Ми стоїмо напередодні Смути - на березі океану. Ставлячи хрести на могилах, ми розставляємо знаки минулого, щоб пам'ятати його, коли все змиє хвиля.

ГЕОМЕТРІЯ РЕВОЛЮЦІЇ

Обурює не приниження, не поразка, не зрада - обурює переривання поступовості. Коли ганьба достатньо розтягнута в часі, вона сприймається, як реалії життя. Звикнеш - сподобається.

Якщо російські танки поїдуть по Хрещатику, знайдеться якась кількість патріотів, які почнуть по підвалах замішувати напади та вистежувати найбільш зручні цілі.

Але коли це не танки, а мляві постанови, угоди і протоколи, коли державний прапор з Верховної Ради полізе зривати не російський десантник, а міліціонер Печерського РУВС, скільки тоді знайдеться бомбістів і повстанців? Адже будь-який супротив є провокацією.

Обставини сильніші. Коли приходить війна, багато людей тривають в ній так, як вони тривали в буденності, вони є об'єктами війни, м'ясом. І навіть командири в більшості не є її суб'єктами, вони так само перебувають у струмені війни, як чиновники в конторі. Коли ж на війні заявляється той, хто є її суб'єктом, тоді щось раптом змінюється навкруги, тоді на обрії блідо починає майоріти перемога. Суб'єкт війни є одночасно суб'єктом перемоги. На війні ті, хто свою війну носить у собі, з'являються так само рідко, як і в буденності. В буденності, в підвалах і на кухнях нудяться ті, кому потрібна велика перемога. І якого б ворога вони собі не вигадували, це завжди

перемога над буденністю, їх інстинктивно не люблять: мати справу з переможцем - це мати справу з війною.

їх ставлення до життя є найбільш раціональним. Нема нічого гіршого, ніж бути невинною жертвою.

Люди навдивовиж легко пристосовуються, можливо, за рахунок здатності абстрагуватись від майбутнього. Без води та електроенергії в будинках, що обстрілюються, вони тримаються в районах бойових дій так природньо і безрефлексивно, ніби минулого не було. Смерть забирає рідних і сусідів, а вони все ще сподіваються захиститися власною невинністю, демонстративним нейтралітетом.

Помилкова, часто не усвідомлена думка, що невинний не сяде, що коли нема за що, то і не в'ють, їх і гине найбільше.

В усіх війнах невинні складають основну частину жертв. Це зовсім різні речі: загинути зі зброєю в руках чи стати невинною жертвою. У в'язниці найбільш нещасні - невинні. Немає нічого гіршого того липкого жаху, і обвалу свідомості, і безсенсового виття всередині: "За що?", і гидкої слабкості. Треба позбутися комплексу невинності. Це означає, що треба бути винним. Більша ймовірність втекти, і легше сидіти, легше вмирати.

II

Поглиблення економічної кризи всупереч історичному досвідові та революційній теорії призводить до зменшення політичної активності мас. Є помилковими спроби описати ситуацію сьогодення звиклими політичними категоріями, її треба описувати кримінальними "поняттями".

Необхідно перебувати там, де ведеться реальна боротьба за реальну владу.

Коли перші троє вірменів з'явилися з Криму, вони взяли під контроль кооперативний ларьок. Коли перші троє українців в Криму згадали себе українцями, вони утворили товариство "Просвіта". Вони дистанціювались від реальної боротьби за реальну владу. Собака, який гавкає, зазвичай, не кусає. Звикла масова політика можлива за умов стихійної народної активності, коли в наявності є революційні маси, які хочуть, щоб їх розпропагували, очолили і повели до прірви, або за умов структурованого суспільства, коли публікація в газеті здатна повалити уряд, а конференція увійти в історію.

За умов відсутності першого і другого спільнота, що бореться, має вихід в мафії і культурі:

- а) мафіозна діяльність, тим відрізняється від організованої кримінальної, що маючи предметом гроші, прагне влади. Влада вища за гроші, любов вища за страх. Якщо здійсненню пролетарської революції перешкоджає феодальна роздрібненість, то треба бути не політичною партією, а феодальною дружиною;
- б) маси вимагають не стільки хліба, скільки видовищ. Замість ворожого хліба необхідно дати наші видовища - культуру, що продукується боротьбою. Розглядаючи вчинки бойовиків минулого, захоплюються технічними моментами, а треба спонукальними мотивами. Мотивами зробити й

мотивами мовчати.

Після перемоги війни в натовпі над всіма іншими видами війни, самотник знову на п'єдесталі, і перемоги знову здобуваються індивідуальними якостями бійця.

Курд і моджахед є добрими бійцями, коли вплив цивілізації обмежується трьома місяцями навчального табору: елементами тактики, комунізму та коригування мінометного вогню (власне це і все, що від цивілізації варто взяти).

Але ті фортеці в цнотливих душах мешканців гір або тропічних лісів, які не руйнує напалм, руйнує кока-кола, вона руйнує мотиви стріляти, мотиви вмирати. Хто не здох від голоду, здохне від переїдання.

І тоді вже, за умов пересиченості, бійця дає дзен.

Вербувальниками для КАР і "Чевоних бригад" були Камю і Стартр.

Дикий є бійцем за обставинами, а воїн дзену (лицар абстракції)

- всупереч обставинам (провокатором). Дикий перебуває у війні, екзистант свою війну приносить в собі.

Революція нагадує геометрію сприйняттям абстракцій всерйоз: коли перебуваєш в екстремумі, будь-який крок вбік є кроком донизу.

III

Ірраціональний паротяг тягне потяг цивілізації. Коли єгиптяни вигадали цивілізацію, вони почали будувати піраміди і будували їх 800 років. Кажуть, вони мушили вкладати великі зусилля в ірригацію. Але шалені зусилля вони вкладали в смерть. Цивілізація

- це сфінкс. Суть сфінкса не в тому, що він таємничий, а в тому, що він ірраціональний.

Коли після 500 років смуту Цінь Ши Хуан об'єднав Китай, він зробив кілька раціональних кроків: спалив книжки та закопав вчених. Але будучи хитрим китайцем, він знав, що цивілізація - сфінкс. Сили суспільства були спрямовані на побудову Великої стіни та поховального комплексу імператора, що по трудомісткості не поступався стіні.

Греки були першими тоді, коли в мистецтво та спорт вкладали більше праці, ніж у торгівлю.

Церковна десятина цивілізувала язики. Саладдінова десятина створила готику. Післявоєнний світ мав стабільність та устійливу тенденцію до розвитку тоді, коли значні сили відволікалися на ядерне протистояння, у війну, яка ніколи не мала початися.

Припинення гонки озброєнь призвело до застосування зброї скрізь, до смуту.

Якби араби менше разів творили намаз, вони ніколи не побудували б халіфату від Індії до Кордови.

"Плоть нічтоже, дух животворить".

Раціоналістичні схеми безглузді. Побудувати раціональне суспільство неможливо,

Коли захотіли раціоналізувати Радянський Союз - він розвалився.

Якщо ми хочемо побудувати Україну, здатну до стабільного розвитку, ми не мусимо шукати джерел виплати заборгованості по зарплаті. Ми мусимо все, що залишилось, вкласти в будівництво грандіозного храму Вішну в Черкасах, або в українізацію Африки, або в світову українську революцію.

Зі сфери ірраціонального витягуються найбільші прибутки з перегонки повітря банками і фондами.

Цивілізація, розвиток продуктивних сил, зміни суспільних відносин - це побічні наслідки здійснення Ірраціональних завдань, це лушпиння.

В історичній науці ствердилась хибна метода шукати прагматичне підґрунтя подвигів.

З часом знаходиш, що явна історія набагато цікавіша за таємну і за історію підґрунтя. Хрестові походи цікавіші за те, що "насправді стояло за ними", за їхній "економічний" чи "містичний" зміст. Ніякого "справжнього" змісту подвигів нема. Справжня історія -це піраміди, це Перікл, це Цезар і Брут, це Аркольський міст. А зміна формацій та землекористування - це побічність і випадковість, це лушпиння подвигів.

Кажуть: таліби - це зовсім не таліби, це пакистанське золото і зброя, і мова йде про нафту і газопровід. А насправді, мова йде про славу та іслам. І там нема пакистанської руки, там є революція.

Людина - ірраціональна істота.

Суспільство - ірраціональна машина.

Сенс в тому, щоб іти. Неможливо спрогнозувати результат. Перші християни прагнули спасіння, а виявилось, що вони закладали глибокі підстави Світу, якому належимо ми. Лютер, Кальвін і Цвінглі хотіли реформувати католицизм, а виявилось, що вони створювали умови технологічної цивілізації (вони глибоко зневажали науку).

Північноамериканські колоністи хотіли подолати акцизи, а в результаті ми живемо в монополярному світі.

Ви вирушаєте до Житомира, а потрапляєте в Град Божий.

- Що ж написати в програмі?

- Що ми будемо йти і не зупинимось ніколи. Що ми не зупинимо революцію, Чому не зупинився Бонапарт? Чому не зупинився Гітлер?

Тому, що революція екстенсивна. Тому, що без війни вони кожен тиждень відчували, що втрачають роки. Мертвий Че більший за живого Фіделя.

АНТИНОМЕНКЛАТУРНА РЕВОЛЮЦІЯ

В першій світовій війні людство досягло небачених успіхів в організації суспільних процесів та управлінні. Сучасна бюрократія виросла з тилових служб армій першої світової війни. Екстраординарне адміністрування було розповсюджене на ординарні сфери життя, що мало грандіозні наслідки.

Бюрократична революція складала сенс початку століття. Поліційно-податкова бюрократична формація змінилась комунально-промисловою.

Останні твердження, безумовно, треба сприймати як метафору. Сучасні бюрократичні механізми, сучасні форми суспільного відчуження, можуть бути осмислені і названі лише в процесі їх руйнування. Для того, щоб зрозуміти, їх треба зламати. Першими винайшли бюрократичну машину, так як її розуміємо ми, давні китайці. І це був винахід величніший за міфічні китайські облогові машини. Тривалість вражає уяву. Хоча, чи варто шукати в ній величі. Болото триває довше за блискавку. Чи від того воно більш величне. "Гусар, який не загинув у тридцять років, не гусар, а гімно". Революціонер, який не хворіє на сухоти, не революціонер, а провокатор - додамо від себе.

Відчужені форми відчужують і час. Чи це причина терпіти відчуження? Китайці все зрозуміли ще тоді і висловили в трактатах. Проте, тексти - це дзеркала. Кожен читає себе, а не автора. "Сильна держава - слабкий народ". Треба було стільки боротися за власну державу, щоб зрозуміти, що насправді нам потрібен народ.

На наші землі бюрократичну машину привезли татари. Орда була мандрівною бюрократією, в яку її перетворив Темучжін після своїх перших перемог. Він навчився в китайців. Тому татари й завоювали всіх, що вони здатні були організувати управління на значних територіях. Те, що вони єдині були здатні до маневру в той час, коли всі інші воювали натовпами, було другорядним. Уявіть, що сьогодні вдалося взяти всіх чиновників житомирської обл. адміністрації й десантували їх де-небудь в Центральній Африці. Безумовно, там почався б глад і скрежет зубовний, повені та землетруси, вимерла б більшість негрів, проте утворилася б якась нова сутність. Орда прийшла!

Нова російська бюрократична формація ставала в жорстоких умовах. Спочатку це була російська терористична кампанія, коли в перше десятиліття нового століття гинуло в середньому по кілька сот державних чиновників за рік. Далі революція, сталінські чистки та друга світова війна. Твердим різцем вирізалася ця модель організації життя. Це був один і той самий важкий процес в усіх країнах. У Сполучених Штатах це виглядало як перемога федеральної бюрократії в ході великої депресії. В Німеччині це маніфестувалося як національна революція, в Росії як соціальна. У Франції та Британії все сталося без явної маніфестації в результаті перенапруження сил в тягу першої світової війни та необхідності організувати соціальний захист мас в післявоєнному світі.

Друга світова війна дала поштовх утворенню наднаціональних бюрократичних форм та остаточній уніфікації національних бюрократій, що є свідченням досконалого відчуження.

Буржуазна свідомість трактує фашизм як аномалію. Хоча насправді процеси в Італії та Німеччині не відрізнялися за змістом від тогочасних процесів в усіх інших країнах. Існуючі визначення фашизму жалюгідні, бо вони інтелектуально нечесні. Насправді, фашизм - це естетичний напрямок. Крім стилю, все інше в ньому - це становлення нової бюрократичної формації і

саме цим він жахливий. Він жахливий тим самим, чим жахливі всі інші відчужені суспільні форми в усіх інших суспільствах - відчуженням. Діалектика панує тому, що Бог весела істота і сміється над нами. Кожну ситуацію він будує як парадоксально смішну.

У відповідності до діалектичного принципу, в момент зміни бюрократичних формацій, тобто в момент безпрецедентної нівеляції особистісного, в момент всесвітньоісторичної поразки особистості і піднесення на п'єдистал суспільної інерції, людина раптом опинилася на небаченій висоті.

Літературно-філософське марення про надлюдину було раптом реалізоване. Мається на увазі конкретна, одна людина. Сталін, Гітлер, Мао, на якійсь час

Рузвельт. Необмежена, дійсно реальна влада, проінформованість, безпрецедентне осягнення життя, "висунення в ніщо", абсолютна самотність, можливість творити не з глини, а з життя і розглядати результати свого творіння. Найліпша книжка про Сталіна - "Так казав Заратустра". В цьому дивовижна провізорична сила поезії, Незрозуміле, як Ніцше - ця настільки відірвана від революційного процесу книжна людина - міг вийти на

проблематику, яка стала актуальною через півстоліття після нього. Проте й ці uber гусари померли і не стало більше гусарів. Є відчужені суспільні форми.

Описуючи двадцяте століття, я свідомо утримуюсь від згадок за економіку, не послуговуюсь економічними мантрами, не чту їхній день суботній.

Книжники та фарисеї вважають, буцімто достатньо зауважити на індексі зростання біржового курсу акцій, щоб визначити фіктивний капітал, щоб вказати на загальну капіталізацію фондового ринку, яка, мати її, не відповідає валовому річному продукту разом з основними та не основними фондами та багатством, яке бере участь у процесах ринкового обміну, що це все пояснює.

Що це і є науковий підхід. Чи вдавалося їм коли-небудь щось екстраполювати з їхнім підходом? Чи могли вони хоч що-небудь передбачити, користуючись лише власним категоріальним апаратом? Ніколи, нічого! Ми всі користуємося старим добрим німецьким способом: якщо не розумієш предмету, назви його як-небудь, наприклад, субстанціальним феноменом, капіталізацією фондового ринку, відчуженням суспільних форм тощо. Не треба намагатися осягнути, треба називати. Проте мій підхід ефективніший, ніж у книжників та фарисеїв. І ось чому.

Революція починається з революції назв. Якщо ти хочеш зламати явище, ти мусиш назвати його по-новому. Неможливо сформулювати революційну задачу, користуючись лише контрреволюційними категоріями. Хочеш грабувати, не користуйся мусорськими "поняттями". Хочеш впровадити вегетаріанство, не користуйся поняттями віденської кухні. Не обідати шніцелом, а поїдати "расчлененные трупы животных".

Піلسудський колись казав: "наші цілі настільки невизначені, а відомості про ворога настільки малі, що ми цілком можемо собі дозволити рухатися в будь-якому довільно обраному напрямку". Попереду туман і в ньому вирізняються тільки деякі визначеності:

1. Мусора, начальники, дистриб'ютори дістали вже настільки, що стало ясно:

необхідно робити антиноменклатурну революцію.

2. Існуюча фінансова криза ймовірно буде подолана внаслідок оптимізації управлінських механізмів, проте до цього так чи інакше торкнеться всіх, в т. ч. янкесів. Наш народ послідовно розчарувався в соціалізмі, в капіталізмі, в парламентаризмі, в президенті, в нац. банку, в демократії, в усіх без винятку державних установах та суспільних механізмах. Якщо зараз він зневірився в доларі - останній опорі його незворушливості - з'явиться місце для нас. На чистому, сніжно білому листі народної свідомості ми зможемо написати нові ієрогліфи. Треба лише навчитися писати.

Хоча, як доречно зауважив у 1905 р. один одеський анархіст, отак структурної кризи очікуючи, оченята повилазять. Пожалуйте, братці, до терору...

3. Навіть після антиноменклатурної революції хотілося б користуватися всіма благами каналізації, тобто комунальних служб. Отже питання, яке буде вирішуватися у наступному столітті таке: чи можливо побудувати ситуацію так, щоб особистість опинилася над бюрократією? Чи можна обійтися без повного знищення бюрократії? Чи можемо ми навчитися визискувати бюрократичні механізми? Чи можемо ми позбавити бюрократію монополії на насильство? Адже таке ніби намічалось на початку дев'яностих, коли всім було добре, а менти і чиновники були дезорієнтовані і боялися.

Сучасна бюрократична модель була прийнята смертельновтомленим (після двох світових війн) світом.

Але ми вже відпочили.

СПАСІННЯ ЧЕРЕЗ СМУТУ

Побуває думка, що хижий та підступний Захід хоче перетворити нашу землю у звалище відходів, що він хоче знищити нашу економіку, зробити нас сировинним придатком, законсервувати нашу відсталість, знищити нашу національну ідентичність, вивезти інтелект, деморалізувати суспільство і ще дуже багато гидкого.

В цілому, це здорове уявлення, яке доцільно підживлювати у телеглядачів. Але між нами, читачами, треба розуміти, що справжньою метою Заходу (якщо припустити у нього наявність збірної волі) є ствердження на цих територіях аналогічної західній економічної та політичної системи. Якщо західні хлопці класно грають у баскетбол, то їм зовсім не потрібно змагатися, де б те не було, за правилами боксу. Відповідно, вони ладні вкладати сякі-такі гроші та зусилля в те, щоб перебудувати ринг у баскетбольний майданчик.

Україна об'єктивно зацікавлена у тому, щоб плекати свої внутрішні відмінності (політичні, способу організації виробництва, тощо). Це економічно вигідно, що довела Японія. За рахунок культивування своєї окремішності та інакшості деякі етнічні групи в розвинених державах мають

переваги щодо визиску навколишнього середовища. Приміром, євреї та сицилійці - у Сполучених Штатах, чеченці - скрізь. Аналогічно деяким країнам з тих, що тільки входять до "Спільного ринку", вигідно бути іншими, щоб бути першими.

Сучасна політична система була винайдена британцями, які почали культивувати рівновагу у себе та в Європі. Зараз це називається стабільність, її метою є унеможливити (де б те не було) концентрацію волі.

Відсутність волі уже змусила Україну та Росію погодитись на серйозні обмеження. Подальший розвиток демократичних інститутів законсервує нашу слабкість.

Коли мова йшла про післявоєнний устрій, Сполучені Штати зуміли нав'язати Світові власний план реконструкції й виграти від цього. Сьогодні мова йде про реорганізацію пострадянського світу. Якщо уявити можливість виникнення десь в надрах української душі власних амбіцій, то з усією гостро-тою мусить бути поставлене питання про те, що нам власне потрібно: демократія чи свобода?

І коли ми говоримо "свобода", ми маємо на увазі перш за все свободу рук тих адміністративно-промислових угруповань, тих особистостей, тих спільнот, які вже усвідомили свій окремий інтерес на пострадянських пасовиськах. Дніпропетровці мають не менше прав на багатства Сибіру чи Каспію, ніж американці чи японці.

Натомість нам підсунули багатопартійні вибори.

Партії грали в ситуації, яку Ортега-і-Гасет назвав "повстанням мас". Все почалося у XIVст., коли піхота стала перемагати кінноту. Відправними точками можна вважати битву шпор та бій під Мооргафеле. Поступово роль мас в політиці збільшувалася, поки на межі XVIII та XIXст. не стала визначальною. Європейські народи усвідомили, що управління, війна, торгівля є спільною справою всіх. Це усвідомлення породило європейські нації та політичні партії.

Політичні партії мають сенс за умов загальної політизації та класової боротьби. Але ті тенденції, які народились під Мооргафеле, вичерпались в зруйнованому Берліні. Повстання мас закінчилося. Світ повертається до попередньої психологічної ситуації. Маса якщо за що-небудь і боряться, то тільки за неучасть. Деполітизація та деідеологізація - загальна тенденція у Світі. І Україна передує в цій тенденції. За нових умов партії вже не маніфестують політичні прагнення мас. Бо маси не прагнуть. Партії - це політичні трасти. Створені з тією самою метою, вони дадуть аналогічний результат.

Пропорційна ілюзія тим гірша за мажоритарну, що це нова ілюзія. Британці знають, що нема різниці між Бігами та Торі. Американці не знають різниці між республіканцями та демократами. Функція їхніх партій - забезпечувати стабільність політичної системи. Але навіщо стабільність українцям? Навіщо їм стабілізувати невдачі? "Пацифізм - непогана річ, коли його пропагують переможці". Нащо він переможеним?

В Росії мажоритарний парламент був революційним. Пропорційна Держдума - ніяка. В українській Верховній Раді всі партії голосують однаково у принципових питаннях. Між ними нема різниці, крім формальної. При партійних виборах особистостей просіюють крізь додаткове сито - партійне, щоб в парламент вже напевне проходили тільки найдрібніші.

"Диктатура партій є гіршою з диктатур", - казали наші попередники в шістдесятих роках. У сімдесятих вони стріляли.

Якщо ми хочемо сильної політики, якщо ми хочемо соціальних та економічних перетворень, ми мусимо вийти з ілюзорного поля гри і повернутися в реальне.

В давніх Афінах, які перші почали практикувати демократію, вона полягала в тому, що посадових осіб обирали жеребкуванням. Згодом принцип добору змінився. Посадовою особою ставав той, хто був здатен говорити довше за інших. У давньому Римі владою ставав той, хто ліпше за інших вмів організувати цікаві вистави. В нові часи владою ставав той, хто ліпше співав солодкі пісні.

Людина, яка прагне влади, мусить перемогти в грі, яка називається вибори. А чому не в шахи?

Потрібно, щоб боротьба за владу відбувалася саме в полі життя, а значить - поза виборами. Всі люди доброї волі мають бути зацікавлені в крахові демократичної системи, в поверненні до природної гри сил. Нам потрібні не інвестиції, нам потрібні вожді та герої. Хай вони стануть вождями та героями в сутичках, в диспутах, в конкуренції за ринки, за трубопроводи та шляхи, на чолі батальйонів в подертих камуфляжах, на чолі сеймів промислової шляхти, на чолі студентських барикад, на чолі хресних ходів. Хай вони очолять нас, і ми опануємо цей простір: "Солдати! Ви голодні, роззуті, роздягнуті, але в межах Садового кільця лежать найбагатші пасовиська в світі!...". На іржавих бетеерах ми поїдемо по Європі від заправки до заправки, як наші предки від колодязя до колодязя.

Наші великі попередники зліва сформулювали основну проблему століття як проблему відчуження. Що малося на увазі?

В архетипі європейської культури схована революція. Європейська культура цікава сама собі як революція. Відповідно в кожному столітті європейської історії можна знайти бодай одну велику революцію. Але наприкінці XIX ст. багатьом стало (а наприкінці XX ст. стало ясно всім), що для підтримання стабільності, для розвитку, для зросту життєвого рівня зовсім не є необхідними надзусилля, екстраординарні особистості, напруження духу, зрештою - революції. Стало ясно, що науково-технічний прогрес може бути організований не як революція, а як інерція, що може бути побудована така суспільна система, яка буде здатна до саморозвитку і до того ж буде задіювати тільки середні якості людини.

Ці грандіозні адміністративні та фінансові механізми по відношенню до окремої особистості є відчуженими формами в тому сенсі, що людина необхідна їм лише як складова, як носій середніх якостей.

Для того, щоб рухався потяг цивілізації, вже не потрібно кидати в топку героїв. Подвиги заважають. Видатні якості небезпечні. Демократія стала досконалим знаряддям відчуження, механізмом каналізування амбіцій в ніщо. При тоталітаризмі одні видатні особистості придушують інших.

Демократія придушує всіх. Демократія - це безособова диктатура.

Всього чотири проблеми були улюбленими проблемами минулого:

- а) соціальна проблема;
- б) проблема свободи;
- в) національно-конфесійна проблема;
- г) проблема інновацій.

Всі вони знімаються через саморозвиток відчужених суспільних форм. На тому місці, де мусила стояти мета революції, тепер порожнеча.

Революціонери хаотично метушаться, намагаючись заповнити пустку на місці ворога то жидо-масонською змовою, то емігрантами, то промисловим тиском на екологію, то все ще сподіваються на структурну кризу капіталізму.

Але за всіма цими хаотичними рухами ховається прагнення подолати відчуження. Подолати відчуження через знищення суспільної машини.

Відчуження є проблемою для порівняно невеликої категорії людей, які наприкінці століття залишилися поза справами: це безробітні полководці, великі вчителі, вожді, пророки, кондотьери. Я люблю цю публіку і хотів би, щоб вони подолали відчуження і стали владою.

Парламент складається з людей, які хочуть, щоб наш народ жив добре. А я хочу, щоб наш народ жив ліпше за всіх. І це настільки відмінні підходи, що різниця цілком може стати *Casus belli*.

Чомусь з двох, які попередньо знаходились у рівних умовах, викликає моральне співчуття той, хто потерпає, а не той, хто нападає. Але ж той, хто наважився напасти, цим самим подолав інерцію, створив новий сенс, придушив супротив власного трупа. Він вчинив вчинок. А той, хто потерпає, навіть якщо і захищається, всього лише реагує.

Камінь теж опирається різцю, але ж він поза мораллю.

Моральні норми створені смертельно втомленими людьми. Вони мусять бути переглянуті, адже ми сповнені сил, ще не відбиті нирки, і ми не віримо, що тюрма збудована саме для нас.

Коли засурмить сурма, і Господь покличе всіх перед стопи свої, Він не судитиме нас за наші вчинки. Він простить нам всі наші гріхи. Він судитиме нас за те, що ми не вчинили, не за наші поразки, а за те, що не захотіли перемогти, за те, що не втруtilись у бійку.

Трьома способами особистість може ставитись до Світу, якщо хоче лишатись собою:

1. Як Сорос. Використовувати слабкості системи. Завдяки своїм талантам йому вдається визискувати світові фінансові механізми, іноді дестабілізувати їх. Але суспільна машина саморозвивається, і для соросів лишається дедалі менше місця.

2. Як Лакі Лучано. Використовувати щілини в системі. Проте "жорна

правосуддя мелють повільно, але вірно". Крім того, є дуже небагато кримінальних авторитетів, які не "стучать" ментам.

3. Як Че Гевара. Руїнувати суспільну машину.

Вони можуть не помічати один одного або ворогувати між собою. Але всі

вони наші союзники. Як тільки десь авторитет заміняє бюрократію,

солідарність стає замість Конституції, а справедливість скасовує

Кримінальний кодекс, як тільки десь естетичний критерій перевищує етичний, там ми відчуваємо себе на Батьківщині. Ми знаємо - це наша земля,

і звідси ми почнемо наш переможний крок по планеті.

Як тільки десь у спалахах і гвалті, весь обсипаний конфетті, об'являється вождь, отаман, князь чи пророк і каже: "Влада - це я", і вимагає вірності собі, і бере на себе відповідальність за все, ми впізнаємо союзника, людину нашої нації, і нас стає більше.